

TÖRZSKÖRMÉRET VÁLTOZÁSÁNAK VIZSGÁLATA KÜLFÖLDI ÉS MAGYAR HÁRS FAJTÁKON

Tóth Endre György¹, Sütöriné Diószegi Magdolna¹, Hrotkó Károly¹

¹Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar, Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék, Budapest

Az urbanizáció növekedésével a városi zöldkörnyezet fáit érő stresszhatások folyamatosan fokozódnak. A fák kénytelenek együttélni a szennyezett környezettel. A hársak egyik legfontosabb városi sorfánk, ezért a fajták összehasonlító vizsgálata és értékelése kiemelkedő jelentőségű, különös tekintettel stressztűrő képességükre. A törzskörméret változása meghatározó produkcióbiológiai és településfásítási szempontból egyaránt.

A kísérletben 13 *Tilia* taxon törzskörméret-gyarapodásának vizsgálatát végeztük el a BCE KETK Kísérleti Üzem és Tangazdaság területén 2010-2011 között. A fajtákat tartalmazó kísérleti fasor a következő taxonokat tartalmazza: *Tilia americana* 'Nova', *T. a.* 'Redmond', *Tilia cordata* 'Greenspire', *T. c.* 'Rancho', *T. c.* 'Roelvo', *T. c.* 'Savaria', *Tilia* × *euchlora*, *Tilia intermedia* 'Pallida', *Tilia platyphyllos* 'Favorit', *T. p.* 'Rathaus', *Tilia* × 'Szent István', *Tilia tomentosa* 'Szeleste', *T. t.* 'Zentai Ezüst'. A fákat 12/14 cm törzskörméretű sorfaként, taxononként 8-8 egyeddel, 4 ismétlésben kettesével telepítettük el. A vastagodást első alkalommal 2010 júniusában mértük, majd az ezt következő év tavaszán, március közepén. Utolsó alkalommal a vegetációs időszak végén, október utolsó hetében. A fák törzskörméretét mérőszalag segítségével mértük a talajfelszín felett 1 méteres magasságban, milliméter beosztású mérőszalaggal. A kapott adatokat SPSS (PASW 18) statisztikai program segítségével értékeltük ki, összetartozó mintás varianciaanalízis (repeated measures Anova) végzésével.

A vastagodás menetét tekintve a vizsgálat első évének végére az egyéves vastagodás a *T. tomentosa* 'Zentai Ezüst' fajtánál volt a legnagyobb, itt 8,7 mm-t mértünk. Jelentős gyarapodást figyeltünk meg a *T. x euchlora*, valamint a *T. t.* 'Szeleste' fajtákon is, 7,5 és 6,2 mm-t. A legkisebb vastagodást a *T. c.* 'Roelvo' mutatta, itt 1,2 mm-t figyeltünk meg. A második évben a legnagyobb változást a *T. tomentosa* 'Szeleste' fajtánál tapasztaltuk, több mint 11 mm-t vastagodott a törzse. Hasonlóan az előző évhez jelentős gyarapodást mutatott a *T. t.* 'Zentai Ezüst', valamint a *T. x euchlora*. Azonban ellentétben a 2010-es évvel, a legkisebb gyarapodást a *T. americana* 'Redmond' fajtán mértünk.

A fajták törzskörméret-gyarapodásának mérése során megállapítottuk, hogy minden fa egyaránt vastagodott, ám az egyes taxonokra eltérő gyarapodás volt jellemző. A kísérlet alatt legjobban gyarapodóknak a hazai nemesítésből származó fajták bizonyultak. A két év alatt a legjobban gyarapodóak a *T. tomentosa* fajták, valamint a *T. x euchlora* hibrid volt. A legnagyobb vastagodás a *T. tomentosa* 'Szeleste' fajtáján volt mérhető, 17,3 mm. Emellett még jelentős gyarapodást tapasztaltunk a *T. tomentosa* 'Zentai Ezüst'-ön 14,3 mm és a *T. x euchlora* fajtán 12,7 mm-t mértünk.

A kutatás az 53/2011. (VI. 10.) VM rendelet, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a genetikai erőforrások megőrzése intézkedés keretében a növényi genetikai erőforrások és mikroorganizmusok ex situ megőrzéséhez nyújtott támogatás, valamint a TÁMOP-4-2.1.B-09/1/KMR- 2010-0005 EU-projekt keretében valósult meg.